

Teemakast: „LÕBUSAD LÜLIJALGSED“



Sihtrühm: 3-7a

Ajaline kestvus: 1-2 nädalat

Eesmärk:

Laps:

- oskab selgitada, kes on lülijalgseid ning võrrelda neid imetajate, lindude jt loomarühmadega;
- oskab nimetada ja kirjeldada tuntumaid lülijalgseid, kellega igapäevaelus kokku puutume, ning nende elupaikasad;
- mõistab lühijalgsete tähtsust looduses ja inimestele, suhtub ümbritsevasse hoolivalt;
- teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte looduses ning teab, kuidas tegutseda ohuolukorras.

Seos õppekavaga: eesmärgid tulenevad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava „Mina ja keskkond“ valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest.

Käsitletavad teemad:

- kodukoha loodus: lülijalgseid;
- putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng;
- inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng;
- ohutus ja turvalisus.

Töövahendid ja nende kasutamine:

1. näidisputukate kolleksioon (suured mänguputukad) – kärbes, sipelgas, lepatriinu, rohutirts, kimalane, kiil, liblikas. Liikide määramine, kehaosade tundmaõppimine, loendamine, kirjeldamine, võrdlemine.
2. kokkupandavad putukad – kehaosade tundmaõppimine, kehaosade loendamine.
3. näidislülijalgsete kolleksioon (väiksed lülijalgseid purgis) - ämblik, kiil, rohutirts, kärbes, lepatriinu, skorpion, ninasarvikipõrnikas, sipelgas, emasipelgas. Lülijalgsete rühmitamine (putukad, ämblikulaadsed), loendamine, liikide määramine, võrdlemine, paaride moodustamine.
4. magnetliblika elutsüklil koos lamineeritud pildimaterjaliga - õige järjestuse paika panemine ja nähtu kirjeldamine.
5. lamineeritud joonised liblikate tiivapaaridest – liblika tiivapaaride moodustamine, tiivamuustrite mitmekesisuse märkamine.
6. liblikavõrk - näitlik vahend selgitamiseks putukapüüki. Ümbritsevasse hoolivalt suhtumine.
7. topsluubid – topsluubi tööpõhimõtete selgitamine. Lülijalgsete vaatlemine, võimalus panna topsluupi väikesed lülijalgseid. Õpetajaga koos vaatlemine ja nähtu kirjeldamine.
8. petri tassid (3 tassi näidismaterjaliga). Petri tassides erinevad putukaosad, mida saab vaadelda monoluubiga.

näidismaterjalid petri tass nr 1- kiili liitsilmad, kiili tiib, liblika tunnal.

näidismaterjalid petri tass nr 2 – toakärbes, kiilivastne, kivikimalane.

näidismaterjalid petri tass nr 3 – admiral (liblika) tiib, porikärbes, 2-täpp lepatriinu.

SUURED KARBID – näidis õppematerjal lüljalgssetest 6 karpi. Võimalus lapsel näha elusuuruses erinevaid liike, kehaosade vaatlemine.

9. luubid – luubi tööpõhimõtete selgitamine, erinevate putuka kehaosade vaatlemine. õuealal looduslike objektide vaatlemine ja kirjeldamine.
10. pintsetid – käeline tegevus: pintseti tööpõhimõtte harjutamine, erinevate lüljalgssete rühmitamine (väikesed lüljalgsed purgis). Erinevate loodusobjektide: taimelehtede, väikeste kivide jms korjamine.
11. monoluup – surnud putukate kehaosade uurimine.
12. lamineeritud “Lüljalgssete pildiraamat” – võimalus vaadelda ja kirjeldada erinevaid lüljalgsseid.
13. putukate postrid – pildimaterjal. Võimalus vaadelda ja kirjeldada erinevaid putukaid.
14. õppemäng “Putukad” – laps õpib tundma erinevaid liike, mäng arendab taju, loendamisoskust, moodustama erinevaid hulki, seostama arvu hulgaga.
15. täringumäng “Putukad” – õpetab tundma mõningaid Eestis elavaid putukaid, kahepaikseid ja roomajaid, tutvustab Eesti rahva mõistatusi liikidest, toetab häälimisoskust ja mängulist õpet.

Lisade näited:

- tööleht “Putukate loendamine ja tundmaõppimine”.
- tööleht “Putuka kehaosade tundmine läbi joonistamise”.
- õpimapp “Rohutirts”, töölehed – teemakohane lisamaterjal ainetunni läbiviimiseks. Lasteaed Trall õpetajate poolt kogutud ning koostatud eesti- ja venekeelne õppematerjal;
- looduskeskkonna-alase katse läbiviimise juhend ja töölehed “Näljased putukad”. Huvitava Bioloogia kool 2018, Hasartmängumaksu Nõukogu. Materjal lisatud lasteaed Päikesejänku poolt.
- pildimaterjal kiilidest ja putukate töölehed – lasteaedade õpetajate poolt kogutud lisamaterjal.
- abistav näitmaterjal: pildi ja töölehtede kogumik “Putukad” TÜ Loodusmuuseum Aivo Tamm.

Vajalikud lasteaiapoolsed lisavahendid: laualamp (monoluubiga vaatlemiseks), paber (töölehtede paljundamiseks), sektorkarbid, lisamaterjal (soovi korral).

Näited töövahendite kasutamise kohta:

Lepatriinu – lepatriinu leidmine teiste putukate seast. Kehaosade loendamine, vaatlemine, tundmaõppimine. Topsluubi tööpõhimõtete selgitamine, topsluubi sees mängulepatriinu uurimine. Monoluubiga (petri tass) lepatriinu vaatlemine. Võimalusel elus lepatriinu lühiajaline uurimine topsluubi abil ning tema tegevuse jälgimine õuealal.

Liblikas - liblika leidmine teiste putukate seast. Kehaosade loendamine, vaatlemine, tundmaõppimine. Liblikale sobilike elu- ja söögipaikade leidmine õuealalt. Monoluubiga – liblika tiivamustri vaatlemine (petri tass). Liblika arengustaadiumite kirjeldamine ja tundmaõppimine magnetliblika näitel. Liblika tiivapaarid - sarnase tiivapaari leidmine.

Liblikavõrk – näitmaterjal illustreerimaks, kuidas toimub liblikapüük. Võimalus proovida nt paberist liblika püüdmist.

Näidistegevuskava:

Eesmärgid :

Laps:

- oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane) (3-4a);
- teab putukate elupaiku (mesilane – tarus, sipelgas – sipelgapesas jne) (5-6a);
- oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust (6-7a).

Vahendid: mänguputukad, sektorkarbid, pintsetid, luubid, topsluubid, pildid, töölehed.

Tegevus:

1. Lastele tutvustatakse ühte putukat hommikuringis. Alustatakse jutu või luuletusega (vt altpoolt).
2. Mäng: „Lendav putukas“. Õpetaja on esimesena putukas (nt mesilane), kes „lendab“ oma kohalt minema ja „lendab“ kellegi õla peale. Nüüd tõuseb püsti see laps, kelle õlale lennati. Õpetaja istub tema kohale ja püsti olev laps leiab endale uue koha, „lennates“ kellegi õla peale. Tegevus kordub, kuni kõik lapsed on kohad vahetanud.
3. Seejärel vaadeldakse pildilt putukat ja kirjeldatakse teda, õpetaja räägib temast huvitavaid fakte ja sellest kus ta elab.
4. Lapsed leiavad putukate hulgast tutvustatud putuka.
5. Õpetajaga koos võetakse mänguputukas osadeks ja lastega koos arutledes pannakse putukas tagasi kokku.
6. Hommikuring lõpeb putuka luuletusega “Väikesed putukad”.

Tegutsemine gruppides:

I grupp - lapsed uurivad putukaid luupidega. Kirjeldavad, mida nad näevad.

II grupp - lapsed tõstavad mänguputukad pintsettidega erinevatesse hulkadesse sektorkarpidesse (erinevate tunnuste järgi - liik, suurus, värv).

III grupp – lapsed panevad kokku putuka puslet või mängivad teemakohast lauamängu.

IV grupp – lapsed voolivad/ meisterdavad/ joonistavad tutvustatud putuka. Kaasolevate töölehtede täitmine.

Pärast grupid vahetuvad.

Õues: Lapsed otsivad etteantud putuka värvile vastavat värvi looduslikke esemeid - nt lepatriinu must ja punane ning panevad sektorkarpi. Hiljem saavad lapsed uurida luubiga leitud esemeid.

Jutuke lepatriinust

Anna-Liisa Voiman

Lendas väike lepatriinu metsa kohal. Ta lendas ja lendas, kuni väsis ära. Lepatriinu võttis saapad jalast ja heitis kauni kirsipuu alla puhkama. Kirsipuu otsas elas orava-onu, kes oli parajasti ametis oma suure maja kolme katuse tõrvamisega. Ta oli kohe nii ametis, et ei pannud

tähelegi, kui iga katuse pealt kukkus kaks tilka tõrva lepatriinu kleidikese peale. Ärgates oli lepatriinu nii õnnetu, tema ilus punane kleit oli rikutud. Sellel oli nüüd kuus musta täppi. Lepatriinu tõmbas oma kollased saapad jalga ja otsustas orava-onuga tõrelema minna. Oh, kus häda, tõrvaplekid olid kleidi nii raskeks ja kleepuvaks muutnud, et Triinu ei saanudki õhku tõusta. Tükk aega ronis ta puu otsa, ja kui orava-onu kodu juba paistis, juhtus õnnetus. Orava-onu oli kuus tõrvapotti ukse alla unustanud ja hajameelne Triin komistas kõigi kuue jalakesega tõrva sisse. Ta oli väga õnnetu ja nuttis kolm päeva ja neli ööd jutti. Sellest ajast peale ongi lepatriinu-Triinu jalakesed mustad ja kleidi seljal ilutsevad mustad täpid. Ta jalakesed ja kleit on siiani rasked ja kleepuvad ning sellepärast ta istubki tükk aega su sõrme otsas, enne kui jaksab lendu tõusta.

Mõistatus

Piiga pöidla pikkune, seljas mitu täpikest? (lepatriinu)

Luuletused

SIPELGAS

KELLEL METSAS KÕRGE MAJA?
KES ON METSAS EHITAJA?
vaheldumisi

3 põlveplaksu ja käed pea kohale katuseks
3 põlveplaksu ja rusikas käed üksteise peale

SIPELGAL ON METSAS MAJA,
SIPELGAS ON EHITAJA.
vaheldumisi

3 põlveplaksu ja käed pea kohale katuseks
2 põlveplaksu ja rusikas käed üksteise peale

MESILANE

SUMM-SUMM-SUMM
VÄIKE MESIMUMM.
LENDAB ÕIELT ÕIELE,
METT TA KORJAB ENDALE.
SUMM-SUMM-SUMM
MESITARUSSE LENDAB MUMM.

VÄIKESED PUTUKAD

ÜKS VÄIKE PUTUKAS (3X) LENDAS NINALE. BZZZ...!
TEINE KULMULE,
KOLMAS PÕSELE,
NELJAS PÕLVELE,
VIIES VARBALE.
RAPUTA, RAPUTA, RAPUTA,
PUTUKAD LENDAVALD MINEMA.